

Bakalářská práce

2011

Petra MATLACHOVÁ

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky**

Bakalářská práce

**Volnočasový výtvarný projekt s mezioborovým přesahem do
prosociální výchovy**

**Vedoucí práce: Mgr. Irena Kovářová
Autor práce: Petra Matlachová
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: IV.**

2011

„Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Ireně Kovářové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat Veronice Razimové, Ludmile Matlachové, Petrovi Martincovi, Lukášovi Chvátalovi a Zdeňkovi Matlachovi.“

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Obsah

Obsah	0
Úvod	6
1. Historický vývoj ústavní péče	8
1.1 Období prvních civilizací	8
1.2 Antická společnost	9
1.3 Středověké pojetí ústavní péče	9
1.4 Renesance	10
1.5 Osvícenství	11
1.6 Novověk	11
1.6.1 Penologické koncepce novověku	12
1.7 Historie – vznik dětských domovů v ČR	12
2. Charakteristika Dětského domova v Senožatech dle vnitřního řádu	14
Název zařízení: DĚTSKÝ DOMOV SENOŽATY	14
2.1 Charakteristika jednotlivých součástí zařízení a jejich úkolů	14
2.2 Personální zabezpečení	15
2.3 Organizace péče o děti v zařízení	15
2.4 Práva a povinnosti dětí	17
2.5 Režim dne	19
2.6 Věcná pomoc	22
Hlediska věcné pomoci:	22
3. Charakteristika projektu a charakteristika výtvarného projektu	23
3.1 Projekt	23
3.2 Výtvarný projekt	23
3.3 Výtvarně výchovný proces	25
Praktická část	27
Závěr	35
Seznam použité literatury:	36
Přílohy:	37
I. Gnóm, Plivník, Šotek a Diblík	37
II. Skřítčí snídane	38
III. Stanoviště: poznávání vůní	45
IV. Čtení dopisu od Bohů	48
V. Motivační scénka na výtvarnou aktivitu radost	50
VI. Pohybová hra Améba	53
VII. Hledání many	54
VIII. Akční malba	55
IX. Tvoření koláže na téma láska	58
X. Pohybová hra Loď	61

XI. Modelování ochránce	65
Abstrakt	68
Abstract	69

Úvod

Od šesti let jsem navštěvovala Základní školu v Senožatech. Tato základní škola je spojena s dětským domovem. Proto jsem si pro mé projekty vybrala právě tento Dětský domov v Senožatech. Toto prostředí důvěrně znám, jelikož jsem zde plnila praxe a nyní zde pracuji brigádně. S tímto domovem spolupracuji od roku 2008.

Skládá se z pěti rodinných skupin. V každé skupině je nejvíce osm dětí. Jelikož to je dětský domov rodinného typu, děti bydlí se svými sourozenci. Každá rodinná skupina obývá jedno podlaží budovy panelákového typu. Rodinná skupina má svou hlavní tetu nebo strejdu a dvě další tety nebo strejdy (asistenty pedagoga). Prostředí domova je velmi podobné rodinnému bydlení. Děti mají k dispozici obývací pokoj a kuchyňku. Sami si uklízejí a o víkendu si i sami vaří večeře.

Bakalářskou práci jsme rozdělili na dvě části. První část je teoretická. Zde jsme nastínili vznik a historii dětských domovů, která je popsána od začátků civilizace až do současnosti. Dále jsme uvedli charakteristiku Dětského domova v Senožatech dle vnitřního řádu tohoto zařízení. V třetí kapitole jsme vymezili pojem projekt a pojem výtvarný projekt.

V praktické části podrobně popisujeme výtvarný projekt Skřítky pro Dětský domov v Senožatech, který se konal dne 16. – 17. 1. 2010.

Kulturní akce jsou v DD Senožaty na denním pořádku. Každý víkend jezdí děti do kina, divadla nebo na různé dobročinné akce. Tyto akce jsou velmi nákladné a někdy i pasivní pro děti. Proto jsme se rozhodli pro tento projekt, který je zaměřený na výtvarnou a prosociální sféru. Za hlavní cíl jsme si položili zlepšit spolupráci dětí. Pomocí výtvarných technik a různých pohybových her, jsme chtěli více stmelit kolektiv a přinést dětem neobyčejný zážitek z tvoření a kontaktu s druhými. Pro pohybové hry jsme zvolili typ stmelovacích her a her zaměřených na spolupráci. Vedlejší cíle byly, aby si děti užily jeden den plný legrace a tvoření.

Výtvarný projekt trval jeden večer a jeden den. Večer jsme pro děti připravili motivační scénku, kde se seznámily se skřítky ze země Naha. Druhý den na děti čekal nelehký úkol: zachránit skřítky ze země. Sami musí vymyslet strategii, jak zlého skřeta přemohou. Myslíme, že tato činnost je pro děti velmi prospěšná, protože se všichni společně odeberou do země fantazie a chvíli zapomenou na nepřízeň osudu. Pomocí her jsou nenápadně tlačeny ke společné spolupráci. Hlavní myšlenka tohoto projektu je,

aby si děti uvědomily, že zlo mohou přemoci, jen když budou spolupracovat. Tento typ projektu byl pro děti nový.

Snažili jsme se, aby projekt byl co nejméně finančně náročný. Využívali jsme cenově dostupných výtvarných technik, například malování prsty, cákání, vodové a temperové barvy... atd. U výtvarných aktivit jsme chtěli dosáhnout, aby se děti nebály svého výtvarného projevu. Protože není důležitý konečný výsledek, ale samotný proces tvoření. Ztvárňovali jsme různé pozitivní i negativní emoce.

Výtvarné hry střídaly hry pohybové. Také proto, abychom udrželi pozornost dětí a rozvinuli jejich pohybovou složku. Děti hrály několik her, zaměřených na spolupráci a kooperaci ve skupině. V těchto hrách vždy byla jedna skupinka poražená, která se musela rozdělit mezi ostatní. Tímto bychom docílili konečné fáze, kdy zůstane jen jedna velká skupina, která by přemohla zlého skřeta Frosta.

Podklady pro tento projekt jsme čerpali z knih zaměřených na toto téma a také z mé předchozí praxe. Mnoho zkušeností jsme získala na dětských táborech pro tělesně postižené, kde hlavní vedoucí je Marek Bělohávek. Tyto tábory jsou pro mě velkou inspirací při akcích tohoto typu, jelikož se zde hledí na velký prožitek. A je úplně jedno, jestli je kladný nebo záporný, hlavně že je silný.

1. Historický vývoj ústavní péče

V této kapitole uvádíme průběh vývoje ústavní péče od prvních počátků civilizace až do dnešní doby. Popisujeme historickou péči o sirotky, nemocné či jinak handicapované jedince.

1.1 Období prvních civilizací

Ústavní péče o nemocné a sociálně handicapované měla pohnutou historii. V jednotlivých etapách společenského vývoje se odehrávala v úzkém sepětí s politickoeconomickou situací a také kulturní úrovní určité doby.

Prvotně pospolná společnost neznala žádnou formu institucionální péče. U lidí s abstraktním náboženským názorem vznikalo jen magické myšlení a strach před nadpřirozenými silami. Těmto silám bylo přisuzováno vyvolání nemoci jako posedlost člověka zlým duchem.

Postupně se vyvíjí lidové léčitelství. Kulturní symbol společnosti, ke kterému i dnes člověk obrací svou pozornost. Prvními prostředky lidového léčitelství byly rostliny, nebo jejich části. Později se objevovaly látky živočišného původu. Začínají se objevovat první léčitelé. Byli to šamani, kteří se díky svému postavení stali náčelníky rodů.

Chrám se stal první internační institucí, léčebnou, ale i trestní. Trest odnětí svobody nebyl znám. Chrám plnil dvojí funkci. Stal se ústředním místem náboženských obřadů, ale také místem pro realizaci soudních procesů a zajišťoval ostrahu zadržených.

Postupně se vytvářela třídní společnost. Vznikala vrstva ekonomicky silnějších jedinců. Následkem těchto změn se také objevuje nárůst patologických jedinců. Z historických pramenů lze usoudit, že na zdravotní a osobnostní abnormality bylo nahlíženo jako na nedílnou součást společnosti. S postiženými bylo zacházeno jako s právoplatnými členy společnosti.

Ve staré říši péči o nemocné prováděli lékaři profesionálové. Byli to potomci šamanů. Ti pracovali jako léčitelé, aplikovali exorcismus, léčbu pomocí talismanů a amuletů.

V nové říši činnost lékařů zastávali kněží. Byli dominantními představiteli léčení a zaopatřování ve společnosti. Kněží si za pomoci těchto služeb upevňovali své postavení ve společnosti.

U národů starého orientu platilo polyteistické náboženství. Židé vyznávali monoteismus, uctívali pouze jediného boha. Vývoj zdravotnické péče a také ústavní péče neznamenal podstatných změn. Lékařství zůstalo stále v rukou kněží. U obou náboženství byla zahájena mystická koncepce vinny, božího trestu a odpuštění.¹

1.2 Antická společnost

Z antiky se nedochovaly žádné zprávy o zařízeních, které by sloužily chudým, sirotkům, smyslově či jinak hendikepovaným jedincům. Postižené a nechtěné děti byly zabíjeny nebo odkládány. Pokud je někdo našel a vychoval, mohl si je ponechat. Prohlásit za své nebo se z nich stali otroci.²

Nejstaršími ústavními institucemi byly léčebné ústavy, které byly zřízeny pro svobodné občany. Nazývané asklépia podle stejnojmenného boha. Vznikaly v příznivých klimatických oblastech. Nemocný, který nereagoval a odmítal chrámovou léčbu, byl vykázán.

Lékařství vrcholí nástupem Hipokrata, který popřel mystické a náboženské představy. Příčinu chorob hledal pouze ve vnitřních podmínkách lidského života. Toto pojetí však nepřineslo významné změny ve vývoji institucionalizované péče.³

1.3 Středověké pojetí ústavní péče

Na zánik Říma působí křesťanství, degenerace etnika, různé epidemie. Dochází k rozkladu morálky a rodiny.

¹ MŮHLPACHR, P. Vývoj ústavní péče

² MATOUŠEK, O. Ústavní péče

³ MŮHLPACHR, P. Vývoj ústavní péče

Křesťanství to je osobní vztah k Bohu, nový duch, nový směr, nová umění a etika.

Vzrůstající moc papeže se zrcadlí v bohatství klášterů a chrámů. Klášter se stal místem duchovním, ale i mimo jiné plnil i funkci vzdělávací a ekonomickou. Na rozdíl od antiky přináší křesťanství sociální změnu. Tato změna vedla k zakládání specializovaných místností, které soužily jako útulek. Vznikla forma pomoci pro poutníky, žebračky, ženy, sirotky a nemocné. Útulky byly zakládány v kláštorech nebo chrámech. Profesionálními ošetřovateli se stali vlastní duchovní, řádoví bratři, mniši a jeptišky.

Středověká společnost měla jediné intelektuální centrum a tou se stala církev. Vrstvu inteligence v té době představovali kněží a mniši. Toto postavení mohlo být otřeseno výroky duševně nemocných, a proto byli postaveni mimo rámec lékařství a nebyli léčeni. Byli označováni projevem vtělení posedlosti ďáblem. Středověk neuvažoval a ani neuznával duševní nemoci. Rozvoj lékařství, který nastal po vzniku evropských univerzit. Byl příčinou kritiky církevního lékařství. Církev se cítila oslabená a proto pokrokové myšlenky musely být ihned umlčeny. Kdo oponoval církvi, byl nařčen z čarodějnictví, spolku s démony a satany. Byl fyzicky zlikvidován.⁴

1.4 Renesance

Renesance bojovala proti čarodějnictví, pověrám a démonologii. V otázce týkající se duševně nemocných se projevil nový sociální směr. Setkáváme se s pravidly a předpisy, jak správně zacházet s duševně nemocnými. Ovšem motivací nebyl zájem o jejich zdravotní stav, ale snaha odsunout nemocné ze společnosti.

Renesance objevuje *Lod' bláznů*. Na jejich palubách putovali nechtění pomatení a nepohodlní lidé od města k městu. Svěřit blázna námořníkům znamenalo, že se už nikdy nemusí vrátit zpět. Byla to primitivní a soběstačná instituce, která zabezpečovala izolující společenskou funkci.⁵

⁴ MŮHLPACHR, P. Vývoj ústavní péče

⁵ MŮHLPACHR, P. Vývoj ústavní péče

1.5 Osvícenství

Internace je instituční vynález 17. století. Je záležitostí policie, která nutí a vede lidi k práci.

Vznikaly nové velké internační domy, které neměly povahu útulku pro staré, nemocné a děti. Byly to mravní instituce, které měly za úkol trestat, postihovat to co nepatří před soud. Internace je náprava, mravní nátlak a pak práce a zapomnění v nelidských podmínkách.

Správcové domů používali středověkých trestů, proti kterým nebylo odvolání. Správcové byli pověřeni mravním úkolem docílit nápravy a dostali k tomu všechny možné prostředky.⁶

1.6 Novověk

Pod vlivem nástupu francouzské materialistické filozofie docházelo ke kvalitativním změnám a rozkvětu ve všech sociálních systémech společnosti, které se přenesly do celé Evropy.

Radikální změna nastala se jménem Philipa Pinela, který se snažil o reformu veřejné péče i o zlepšení zdraví občanů. Podle Philipa Pinela musí dobré a sociálně prospěšné hodnoty zvítězit nad destruktivním pudem.

„19. století je stoletím specializace ústavních zařízení. Začíná se používat i nových označení pro tyto nově profilované domy: *nemocnice, trestnice, polepšovna, starobinec*... Velké ústavy nového typu zakládá stát, který alternuje církevní středověké instituce.“⁷

Tento trend v nedávné minulosti vedl ke koncipování ústavní péče jako ochrany klientů před nároky a hrozbami vnějšího světa.

V šedesátých letech našeho století některé instituce nacházely svůj úkol v tom, aby chránily mladistvého před omezováním a týráním ze strany jeho rodičů.⁸

⁶ MŮHLPACHR, P. Vývoj ústavní péče

⁷ MŮHLPACHR, P. Vývoj ústavní péče, s. 21

⁸ MATOUŠEK, O. Ústavní péče

1.6.1 Penologické koncepce novověku

Z iniciativy radních města Amsterdamu byl vybudován ústav pro mladistvé delikventy, žebráky a tuláky. V roce 1595 byl vybudován pouze pro muže a v roce 1596 i pro ženy.

Chlapci a dívky tam byli vychováváni pro mravní nápravu, ale přebývání ve společnosti nebezpečných zločinců nevedlo k dobrým výsledkům převýchovy. V roce 1603 byla postavena zvláštní budova pro mládež. Mladí v noci přebývali ve zvláštní budově odděleně a ve dne pracovali s ostatními vězni.

Hlavním záměrem a cílem ústavů bylo, šíření mravní výchovy, vzdělávání a vedení k práci. Stálými členy personálu byli učitel a pastor.⁹

1.7 Historie – vznik dětských domovů v ČR

Školský zákon z roku 1869 nařídil zřizování ústavů pro děti, které vyžadující veřejnou péči. Tyto ústavy byly ponechány zákonodárství zemskému. Byly postaveny před první světovou válkou a dále i po ní.

Za první modely dnešních dětských domovů můžeme pokládat dřívější sirotčince a útulky. Byly vybudovány pouze na charitativním základě. Vyržovatelé byli většinou šlechtici a církve. Poskytovaly dětem jen nejnutnější zaopatření. Děti musely pracovat ve prospěch ústavu. Hlavním předmětem se stala náboženská výchova, školní výuce už nebyla věnována dostatečná péče.

Na přelomu století mezi zakladatele a vyržovatele vstoupily obce. Vznikaly první sirotčince a útulky zakládané obcemi. Neměla to být zařízení charitativní, ale nijak výrazně se od nich neodlišovala. Počet byl stále nedostačující a nestačil zaopatřit ani nejnutnější případy.

Dalšími zakladateli byly charitativní spolky. Síť spolkových zařízení převládala před soukromými a veřejnými zařízeními.

⁹ MÚHLPACHR, P. Vývoj ústavní péče

V období od roku 1908 až do roku 1936 bylo v Čechách a na Moravě 34 útulků a sirotčinců vydržovaných různými institucemi a 10 sirotčinců městských. Tato čísla se podstatně nezměnila ani do roku 1945.

V období první světové války se staraly o tyto děti okresní péče o mládež. Byly to polověřejné instituce, které sdružovaly většinou dobrovolné pracovníky. Od roku 1921 začala okresní péče o mládež budovat síť okresních dětských domovů na novém pokrokovějším základě. Do roku 1948, kdy činnost okresní péče zanikla, byly ve většině okresů vybudovány okresní dětské domovy.

Zlom nastal až po druhé světové válce. V roce 1949 převzaly tyto úkoly národní výbory. Dobrovolné spolky a polověřejné instituce byly zrušeny. Dětské domovy přestaly být charitativními zařízeními a staly se zařízeními výchovnými.

V roce 1970 byla vydána organizační směrnice pro dětské domovy, zvláštní výchovná a diagnostická zařízení. Byla to jedna z nejpodstatnějších změn ve vývoji dětských domovů. Zavádění nové koncepce přineslo zkvalitnění materiálních, sociálních a personálních podmínek, což se výrazně odrazilo ve výchovně vzdělávací práci. Výrazně se omezily nežádoucí přesuny dětí v těchto zařízeních. Položily se nové základy systematické všestranné péče o děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou.¹⁰

¹⁰ MATOUŠEK, O. Ústavní péče

2. Charakteristika Dětského domova v Senožatech dle vnitřního řádu

Dětský domov je zařízení pro výkon ústavní výchovy. Je příspěvkovou organizací – zřizovatelem je Krajský úřad kraje Vysočina.

Účelem zařízení je zajišťovat plné a přímé zaopatření dětem ve věku od 3 do 18ti a více let (max. do 26ti let), které jsou zde umístěny na základě soudně nařízené ústavní výchovy či předběžného opatření.

Název zařízení, adresa a tel. a jiná spojení

Název zařízení: DĚTSKÝ DOMOV SENOŽATY

Adresa: SENOŽATY 199, okres PELHŘIMOV, kraj VYSOČINA, PSČ 394 56

IČO: 70844330

Telefonní čísla:	ústředna	565 582 144
	ředitel	565 582 154
	mobil	602 401 342

e-mail: dd.senozaty@pel.cz

2.1 Charakteristika jednotlivých součástí zařízení a jejich úkolů

Dětský domov – základní organizační jednotkou dětského domova (dále jen DD) je rodinná skupina. V DD funguje 5 rodinných skupin s kapacitou maximálně 8 dětí. Skupiny jsou heterogenní. Děti navštěvují zdejší obecní mateřskou školu, základní školu a po ukončení povinné školní docházky přecházejí do středních škol a odborných učilišť, a to dle vlastního výběru a schopností.

Cílem výchovně vzdělávací činnosti DD je spokojené prožití dětství a mládí v náhradním prostředí, jež se co nejvíce podobá životu v běžně fungující rodině s důrazem na přípravu pro budoucí samostatný život po odchodu z DD.

Školní jídelna – je součástí dětského domova. Zajišťuje především celodenní stravování dětí v DD v průběhu celého kalendářního roku a dále připravuje obědy pro děti a zaměstnance MŠ, ZŠ a „školské důchodce“.

2.2 Personální zabezpečení

Personální zabezpečení je v kompetenci ředitele DD, který zajišťuje potřebný počet kvalifikovaných pracovníků.

U rodinné skupiny jsou zpravidla 2 vychovatelé a 1 asistent pedagoga. Asistent pedagoga vykonává denní činnost s dětmi podle pokynů vychovatelů a koná též noční služby. Na výchovně vzdělávací činnosti u jednotlivých rodinných skupin se podílejí také pomocní vychovatelé, jde o pracovníky nemající splněné povinné studium pro asistenty pedagoga. Tito vychovatelé vykonávají pouze noční služby o sobotách a nedělích a v průběhu pracovního týdne se po noční službě podílejí na ranních službách u rodinných skupin. Nově jsou přijímáni pouze ti pracovníci, kteří si doplní kvalifikaci v oboru vychovatelství, a bude tak možné v dohledné době obsadit všechny rodinné skupiny třemi kvalifikovanými vychovateli.

Další pracovníci: ekonom, sociální pracovnice, skladnice, účetní, prادلena, švadlena, 3 uklízečky, 2 údržbáři (řidiči, topiči).

Podle potřeby jsou přijímáni brigádníci k zastoupení nemocných, při čerpání dovolených apod.

2.3 Organizace péče o děti v zařízení

Zařazení dětí do rodinných skupin

O zařazení dětí do jednotlivých rodinných skupin rozhoduje ředitel zařízení. Při zařazování dětí do rodinné skupiny se přihlíží k sourozeneckým vazbám dětí. Výjimečně je možné zařadit je do různých rodinných skupin, zejména z výchovných, vzdělávacích nebo zdravotních důvodů.

Děti jsou v rodinných skupinách v počtu 6 – 8 dětí, pokud nebyla zřizovatelem zařízení na žádost zařízení povolena výjimka o zvýšení počtu dětí v rodinné skupině.

Ubytování dětí

Po rozhodnutí ředitele o zařazení dítěte do rodinné skupiny, ubytování provádí právě přítomný vychovatel, který určí pokoj, kde bude dítě ubytováno. Vychovatel přidělí dítěti postel, skříňku na ošacení, popř. skříňku na hračky.

Všechny rodinné skupiny DD splňují prostorové podmínky (obývací pokoj, ložnice dětí, pokoj vychovatelů, kuchyňka, sociální zařízení) a vnitřní vybavení (nábytek pro uložení prádla, šatstva a obuvi dětí, knih, hraček, sedací soupravy, psací stoly a židle, jídelní stůl, běžné vybavení kuchyně).

Společně je k dispozici klubovna, dvůr, tělocvična ZŠ, hřiště TJ Sokol na kopanou, odbíjenou a tenis.

Materiální zabezpečení

DD poskytuje dětem plné přímé zaopatření s přihlédnutím k jejich individuálním potřebám, a to především:

- ❖ Stravování, ubytování a ošacení
- ❖ Učební pomůcky a potřeby
- ❖ Úhrada nezbytně nutných nákladů na vzdělávání
- ❖ Úhrada nákladů na zdravotní péči, léčiva a zdravotnické prostředky, které nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění, pokud nebyla péče vyžádána osobami odpovědnými za výchovu
- ❖ Kapesné, osobní dary a věcná nebo finanční pomoc při odchodu zletilých ze zařízení
- ❖ Úhrada nákladů na dopravu do sídla škol

Dále mohou být podle rozhodnutí ředitele hrazeny:

- ❖ Potřeby pro využití volného času a rekreace
- ❖ Náklady na kulturní a uměleckou, sportovní a oddechovou činnost
- ❖ Náklady na soutěžní akce
- ❖ Náklady na dopravu k osobám odpovědným za výchovu

Pro děti postižené jsou zajištěny vhodné podmínky pro život (úprava denního režimu, vybavenost zařízení), jejichž přiměřenost posoudí příslušný praktický lékař.

Systém stravování

Celodenní stravování dětí je zajišťováno ve školní jídelně. Přípravu jídel zajišťují kuchařky.

Stravování je částečně zajišťováno u rodinných skupin, obdobně jako v rodině, přípravou svačin a večeří 2x týdně. Ve všech rodinných skupinách je vytvořeno dostatečné materiálně technické vybavení pro tuto činnost. Příprava stravy je ve všech rodinných skupinách jednotná. Zajišťování potravin je realizováno ze skladu školní jídelny podle předem plánovaných požadavků v návaznosti na skladbu jídelníčku a finančního normativu, určeného pro jednotlivé skupiny strávníků. Veškerou evidenci zpracovává vedoucí jídelny, protože se jedná o součást celodenního stravování v DD, které je zpracováno výpočetní technikou BSH software. Současně je důležité dbát na dodržování bezpečnostních a hygienických předpisů při přípravě pokrmů v rodinných skupinách.

Učňům a středoškolákům se oběd hradí v místě bydliště studia. V případě, že jsou na internátě, stravují se tam celodenně. Před odjezdem do škol dostávají ráno svačinu.

2.4 Práva a povinnosti dětí

Práva dětí jsou upraveny podle Úmluvy o právech dítěte. Přesto zde několik práv dítěte pro představu uvedu.

Dítě s nařízenou ústavní výchovou má právo:

- ❖ Na zajištění plného přímého zaopatření
- ❖ Na rozvíjení tělesných, duševních a citových schopností a sociálních dovedností
- ❖ Na vytváření podmínek pro dosažení vzdělání a pro přípravu na povolání v souladu s jeho schopnostmi, nadáním a potřebami
- ❖ Účastnit se činností a aktivit zařízení organizovaných v rámci výchovného programu a výjimkou zákazu, či omezení v rámci opatření ve výchově, stanovených tímto zákonem
- ❖ Vyjádřit svůj názor na zamýšlená a prováděná opatření, která se ho dotýkají. Názorům dítěte musí být věnována patřičná pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti
- ❖ Na udržování kontaktu s osobami odpovědnými za výchovu a dalšími blízkými osobami a to formou korespondence, telefonických hovorů a osobních návštěv dle návštěvního řádu DD (telefony z pevné linky DD jsou zaznamenávány do pedagogického deníku). V DD jsou povoleny mobilní telefony, je též možné volat z telefonního automatu, který je o obci a to bez omezení

Povinnosti dětí s nařízenou ústavní výchovou:

- ❖ Dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců zařízení, šetrně zacházet se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek, dodržovat zásady slušného jednání s osobami, s nimiž přichází do styku, v prostorách zařízení a v osobních věcech udržovat pořádek a čistotu a i jinak zachovávat ustanovení vnitřního řádu zařízení
- ❖ Dodržovat předpisy a pokyny k ochraně bezpečnosti a zdraví, s nimiž bylo řádně seznámeno
- ❖ Hradit ze svých příjmů náklady spojené s přepravou do zařízení, které neoprávněně opustilo nebo se do něj nevrátilo
- ❖ Poskytnout na výzvu ředitele doklady o svých příjmech
- ❖ Předat do úschovy na výzvu ředitele předměty ohrožující výchovu, zdraví a bezpečnost. Doba úschovy těchto předmětů nesmí přesáhnout dobu pobytu dítěte v zařízení a při jeho ukončení musí být tyto předměty dítěti nebo osobě odpovědné za výchovu vydány
- ❖ Podrobit se na výzvu ředitele zařízení vyšetření, zda není ovlivněno alkoholem nebo jinou návykovou látkou. Je-li pro vyšetření třeba odebrat krev, je dítě

povinnu strpět, aby mu lékař nebo odborný zdravotnický pracovník odebral krev, pokud to není spojeno s nebezpečím pro jeho zdraví

2.5 Režim dne

a) Pro dny se školní docházkou

- 6.15 – 6.45 buzení, osobní hygiena, stlaní lůžek, úklid, kontrola školních pomůcek
- 6.45 – 7.00 snídaně, výdej svačin, odchod do MŠ a ZŠ
- 11.00 – 15.00 oběd, školní vyučování, činnost podle týdenních plánů
- 15.00 – 16.00 osobní volno, vycházky
- 16.00 – 16.30 svačina, úklid jídelny
- 16.30 – 18.30 činnost podle týdenních plánů
- 18.30 – 19.00 večeře, výdej svačin na druhý den, úklid jídelny
(ve středu a sobotu se svačiny a večeře připravují u rodinných skupin)
- 19.00 – 20.00 činnost podle týdenních plánů,
osobní hygiena, rozestýlání lůžek, úklid, příprava ošacení a obuvi na
druhý den, opakování učiva a kontrola školních potřeb
- 20.00 – 22.00 večerka – odstupňovaná podle věku a časnosti ranního vstávání

b) Pro dny bez školní docházky

- 8.00 – 8.30 buzení, osobní hygiena, stlaní lůžek
- 8.30 – 9.00 snídaně, úklid jídelny
- 9.00 – 11.45 činnost podle týdenních plánů
- 11.45 – 12.30 oběd, úklid jídelny
- 12.30 – 14.00 polední klid
- 14.00 – 16.00 osobní volno, vycházky
- 16.00 – 16.30 svačina, úklid jídelny
- 16.30 – 18.30 osobní volno, vycházky, činnosti podle týdenních plánů,
příprava prádla pro prádelnu

18.30 – 19.00 večeře

19.00 – 22.00 činnost podle týdenního plánu,

osobní hygiena, rozestýlání lůžek, úklid, příprava ošacení a obuvi na druhý den, kontrola školních potřeb, případně opakování učiva

20.00 – 22.00 večerka – odstupňovaná podle věku a časnosti ranního vstávání

Pokud je druhý den volno, lze starším dětem (mladistvým) – posunout večerku do 24.00 hodin.

Osobní volno

Osobní volno pro relaxaci dětí uděluje vychovatel pravidelně každý den v délce nejméně 1 hodiny. Děti v době osobního volna provádějí činnosti dle vlastního zájmu (čtení knih, časopisů, psaní dopisů, společenské hry, návštěvy v pokoji kamaráda, poslech hudby, hry na počítači apod.). Nejvhodnější doba pro osobní volno dětí je po napsání úkolů nebo po večeři, ale vychovatel ho může udělit i v jinou dobu. Pouze dětem starším 7 let je možno udělit osobní volno (vycházku) mimo zařízení, se souhlasem vychovatele.

Děti v rámci svého osobního volna mohou navštěvovat ostatní děti na dalších rodinných skupinách a to pouze na základě povolení vychovatele, který u jejich rodinné skupiny slouží a po domluvě s vychovatelem, který slouží na rodinné skupině, kterou chce dítě navštívit. Tyto návštěvy jsou povoleny pouze do 19.00 hod.

Vycházky

Vycházky uděluje vychovatel dětem starším 7 let. Při udělování vycházek vezme v úvahu vychovatel celkovou organizaci dne tzn., že pokud je pro určitý den naplánována nějaká akce, které se účastní všichni – vycházky může vychovatel udělit až po jejím skončení. Délku vycházky určuje vychovatel dle věku dětí a také jejich zásluh – je to forma odměny:

- ❖ Děti od 7 do 12 let mají povolenou vycházku 2x týdně /ST,PÁ/ a to zpravidla od 15.00–16.00 hod.
- ❖ Starší žáci od 12 let věku mohou na vycházky:
 - v pracovní dny v týdnu od 15.00 – 16.00 hod. /ÚT,ČT/
 - v SO a NE od 14.00 – 16.00 hod., tuto vycházku lze v letních měsících prodloužit až do 19.00 hod. V podzimních a zimních měsících, kdy je v tuto dobu již tma se děti venku bez dozoru samostatně pohybovat nesmí!

O individuálních vycházkách je veden přehled (v Denním hlášení). Vychovatel zaznamenává čas odchodu dítěte, cíl vycházky, při návratu zapíše čas příchodu. Za vedení přehledu o individuálním pobytu dětí mimo objekt DD zodpovídá vychovatel konající službu.

Večerní opuštění domova je povoleno pouze učňům a středoškolákům uvedou-li důvod a zaslouží-li si to dobrým chováním (také se zaznamenává do Denního hlášení případně do Předání služeb):

- ❖ mladiství mají vycházky povoleny takto:
 - NE až ČT – maximálně do 21.00 hod.
 - PÁ a SO – maximálně 1x do 22.00 a 1x do 24.00 hod. podle účelu vycházky
 - Od 16 let (pouze učňové a středoškoláci) mohou navštěvovat individuálně taneční zábavy, apod., a to maximálně 1x týdně do 04.00 hod. (podle spolehlivosti a zkušeností).
- ❖ Zletilí jsou povinni vždy nahlásit směr odjezdu, nebo kde se budou zdržovat a kdy se vrátí

Před odchodem na taneční zábavu má vychovatel povinnost poučit dítě o zákazu kouření všem osobám mladším 18ti let i nákupu cigaret, požívání alkoholických nápojů, drog a též připomenout nebezpečí AIDS i jiných vážných onemocnění.

V případě pozdního návratu noční služba povinna zapsat do hlášení – bude mít vliv na povolení příští taneční zábavy.

2.6 Věcná pomoc

Dítěti, jemuž byl ukončen pobyt v zařízení, se podle jeho skutečné potřeby v době propouštění a podle hledisek stanovených vnitřním řádem poskytne věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek v hodnotě nejvýše 15.000,- Kč. Dále se dítěti ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany dětí poskytuje poradenská pomoc se zajištěním bydlení a práce, a dále je dítěti i po opuštění zařízení poskytována poradenská pomoc při řešení tíživých životních situací.

Hlediska věcné pomoci:

- délka pobytu dítěte v zařízení
- celkové chování dítěte
- kam se dítě vrací, zda do původní rodiny nebo se osamostatňuje¹¹

¹¹ STRAKOVÁ, E. Vnitřní řád Dětský domov Senožaty

3. Charakteristika projektu a charakteristika výtvarného projektu

3.1 Projekt

Projekt je jen dočasný, má pevně daný začátek a konec. Má za úkol naplnit předem stanovené cíle a záměry. Projekt je série aktivit, které jsou zaměřené na to, aby byly naplněny jasně specifikované cíle do určitého času v rámci definovaného rozpočtu. Podstatou projektů je zavedení dosud neznámé aktivity do programu.¹²

„Pro projekty je dále charakteristické to, že jsou:

- ❖ *nástrojem ke změně*
- ❖ *nerutinní a jedinečné*
- ❖ *složené ze vzájemně propojených aktivit*
- ❖ *realizovány lidmi, kteří spolu za normálních okolností běžně nepracují*
- ❖ *dočasné*
- ❖ *mají zřetelně stanovený začátek a konec*
- ❖ *navržené tak, aby dosáhly jasného cíle*
- ❖ *často riskantní a plně nejistot*¹³

Za úspěšně splněný projekt považujeme takový projekt, který dosáhl cílů a záměrů během stanoveného času. Další důležitý aspekt splněného projektu je spokojenost účastníků i organizátorů.¹⁴

3.2 Výtvarný projekt

Výtvarné projekty považujeme za „*útvary se složitou klenbou úloh a často závažným myšlenkovým obsahem. Pokoušejí se sledovat více než jednu cestu při ztvárnění myšlenky nebo problému a široce vyčerpat zvolenou problematiku.*“¹⁵

¹² MAREK, D.; KANTOR, T. Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie, s. 57

¹³ MAREK, D.; KANTOR, T. Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie, s. 58

¹⁴ MAREK, D.; KANTOR, T. Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie, s. 59

¹⁵ ROESELLOVÁ, V. Rady a projekty ve výtvarné výchově, s.31

Během výtvarného projektu se snažíme, aby účastník prošel změnou myšlení. Tato změna myšlení přivádí účastníky k procesu mnohostranného pojmání světa. Pojetí tématu ústí do několika proudů výtvarných aktivit, které rozvíjí základní myšlenky.¹⁶

„Každé téma vyžaduje specifické pojetí, které umožňuje přiblížit se k jeho myšlenkám nebo v nich obsaženým výtvarným problémům.(...) Je nutné myšlenky rozvíjet specifickými výtvarnými prostředky, spojovat je s prožitkovými aktivitami a přenášet je do jazyka výtvarného umění. Jen tak bude dítě obohacovat své výtvarné citění a myšlení a současně lépe porozumí kořenům jevů.“¹⁷

Každý výtvarný projekt potřebuje svůj řád. *„Tento řád mu dává postoj učitele ke světu, k výtvarnému umění a k výchově. Každý učitel vnímá tento řád skrze vlastní zkušenosti a lidské a pedagogické postoje. Proto jsme se v první řadě učili poznávat sebe sama a uvědomovat si, kde jsou meze našeho výtvarného a pedagogického myšlení. Přijmout rámec vlastních schopností a tedy pedagogických možností, přizpůsobit jim volbu látky a formu jejího zpracování. Vytvořit z volby obsahu, z výtvarného pojmání úloh a z jejich závěrečného seřazení nástroj hlubšího poznání.“¹⁸*

Tomuto podléhá stavba výtvarných projektů. Každý pedagog je jiný, proto i témata a řád projektů není stejný. Ale *„nejčastějším východiskem výtvarného projektu bývá prosté seznamování se zkoumanou skutečností, s jevem nebo výtvarným problémem.“¹⁹* Dále pedagogové mohou používat racionální přístup (rozběr skutečností – např. automobil, strom, sídliště) nebo intuitivně prožitkový přístup (příběhy kamene, choulení, chrám světla nebo rituální setkávání).²⁰

Podle výtvarné orientace pedagoga se projekt také bude ubírat stejným směrem. Například pokud bude pedagog sochař jistě se chopí prostorového vyjadřování, do kterého řešení projektu vyústí.²¹

Výtvarným projektem se snažíme o nevšední zážitek dětí. Chtěli jsme, aby si děti uvědomili, že k realizaci svého výtvarného projevu nepotřebují žádné nákladné pomůcky. Své myšlenky a emoce je výborné pro odreagování přenést na formát. Výtvarnými projekty děti učíme výtvarně zhmotňovat myšlenky a dávat jim neobyčejné rozměry. Výtvarný projev lze zesílit, když tvoří několik lidí dohromady. Musí zde fungovat spolupráce a úcta.

¹⁶ ROESELOVÁ, V. Řady a projekty ve výtvarné výchově, s. 31

¹⁷ ROESELOVÁ, V. Řady a projekty ve výtvarné výchově, s. 32

¹⁸ tamtéž

¹⁹ ROESELOVÁ, V. Řady a projekty ve výtvarné výchově, s. 33

²⁰ ROESELOVÁ, V. Řady a projekty ve výtvarné výchově, s. 34

²¹ tamtéž

3.3 Výtvarně výchovný proces

V tomto procesu jsou obsaženy dvě složky – složka výtvarně vzdělávací a výchovná. Pro zdravý duchovní rozvoj žáka je důležitý přínos výchovné složky. Výtvarná výchova využívá konkrétní znalosti o světě a snaží se je představovat z různých úhlů pohledu.²² „*Toto obohacené chápání světa otevírá prostor pro poučené vytváření individuálních postojů a stává se jedním z významných impulsů výtvarně výchovných procesů.*“²³

Výtvarně vzdělávací složka pomáhá dítěti osvojit základní vyjadřovací prostředky, jako jsou například linie, barvy a tvary. Dále se učí poznávat vlastnosti prvků v ploše i v prostoru. Současně ho seznamuje se základními výtvarnými postupy, materiály a nástroji a s jejich vyjadřovacími možnostmi.²⁴

„*Získání uceleného souboru výtvarných dovedností, není v tomto pojetí výtvarné výchovy jedním z hlavních cílů, a proto ustupuje poněkud do pozadí. Jako podstatná vystupuje jiná otázka – co chápeme jako osvojení výtvarných dovedností. Naučit se zacházet s perem a s linkou, kterou zanechává, nestačí. K vyčerpávajícímu zvládnutí některého z výtvarných prostředků nebo postupů, které trvá řádu let, neodlučitelně patří i vědomé využívání výrazových prostředků. Na základě těchto všech znalostí se postupně formuje výtvarné myšlení žáků a jeho intuitivně emotivní nebo analytické rysy.*“²⁵

A právě toto myšlení potřebuje u dětí vyvolat schopnost sebeuvědomění, reflexe a sebevyjádření. Protože „*aby si žák vytvořil ke světu osobní vazby, musí si nalézt vlastní vztah k námětu a jeho obsahu a umět vyřešit s ním spojený výtvarný problém. Pak nese jeho výtvarný projev rysy samostatného tvůrčího procesu a objevné vazby se stávají součástí jeho individuálního hodnotového systému.*“²⁶

Hlavní čin při výchovném procesu je **probouzení zájmů** dítěte o zvolené téma, o zvolený svět, zájem o souvislosti a vztahy, zájem o výtvarné uchopení problému. „*Snaží se vychovávat a vzdělávat žáky tak, aby dokázali objevovat místo člověka*

²² ROESELOVÁ, V. Námět ve výtvarné výchově, s. 17

²³ tamtéž

²⁴ ROESELOVÁ, V. Námět ve výtvarné výchově, s. 18

²⁵ tamtéž

²⁶ tamtéž

v různých kontextech jeho existence a výtvarně ho vyjádřili. A činí to způsobem hravým a přitažlivým, který oslovuje nejen děti, ale každého citlivého vnímatele.“²⁷

Myslím, že právě tímto probuzením zájmu, můžeme u jedince vyvolat nepředstavitelný potenciál tvořit. Proto bychom měli podporovat všechny v tomto procesu.

²⁷ ROESELOVÁ, V. Námět ve výtvarné výchově, s. 19

Praktická část

Volnočasový výtvarný projekt - Skřítci

Projekt se konal 16. - 17. 1. 2010 v Dětském domově v Senožatech. Tohoto projektu se zúčastnilo 26 dětí. Věk zúčastněných byl od 5 do 26. Z toho počtu největší věková skupina měla 15 členů ve věkovém rozmezí od 11 do 15 let. Děti od 15 let měly účast dobrovolnou, toto se týkalo 8 dětí. Většina dětí se zúčastnila a pomáhala nám s programem. V projektu se střídala část výtvarná a pohybová.

Motivace

Celou dobu naší přípravy na nás děti nedočkavě svítily laserama. Bohužel jídelna nemá žaluzie a nachází se v protilehlé budově, tak nás děti viděly jak ve výkladní skříni. Nenechali jsme se rozrušit a připravovali kulisy a židle pro diváky. Aby dne 16. 1. v 19:00 mohlo začít seznámení se Skřítky.

Děti vešly do jídelny, kde jsme je přivítali my, skřítkové ze země Naha. Skřítci Diblík, Plivník, Šotek a Gnóm se dětem představili a svěřili se dětem s problémem. Jejich nádhernou zem sužuje strašlivý skřet Frost.

Zaujal nás rychlý počín jedné malé holčičky, když zavolala: „My vám pomůžeme“. Byli jsme potěšení. A pozvali jsme děti na dobrou skřítčí snídani.

Snídaně

Ráno jsme nachystali snídani. Rozestavěli jsme stoly do půlkruhu a připravili „švédské stoly“. Pro děti bylo připraveno ovoce, zelenina, kukuřičné lupínky, ovesné vločky, jogurty, vejce, sýr, šunka a další dobroty.

Počkali jsme, až přijde i ta poslední skupina a pak jsme děti vpustili do jídelny. Dětem se rozzářily oči, když viděly takovou snídani. K celé atmosféře hrála klidná hudba.

Po jídle Diblík rozdál dětem obálky s kouskem provázku. Ten, kdo dostal obálku už nemohl mluvit. Úkolem bylo najít všechny provázky stejné barvy a svázat tyto provázky dohromady. Tato hra nám napomohla rozdělit děti do pěti skupinek. Děti často porušovaly pravidla a domlouvaly se. Tento jev přisuzujeme tomu, že nebyly zvyklé na tento typ trávení volného času.

Každá skupinka dostala čtvertku formátu A1 a vodové barvy. Všichni jsme se usadili na zem a malovali jsme pocity, které jsme prožívali při snídani. Malovalo se částmi těla (většinou prsty). V jedné skupince se malování zvrhlo a barvu rozlévali rovnou ze skleniček. To byli kluci, kteří při snídani po sobě házeli cherry rajčátkama. Ostatní skupinky dodržely instrukce a vznikaly nádherné výtvary.

Stanoviště

Pohybová hra, při které bude jedna skupina poražená. Děti během krátkého času musí splnit úkoly na stanovištích. Každé stanoviště bylo zaměřeno na určitý typ rozvoje.

1. Pět stejných skleniček. Úkolem bylo rozpoznat předměty pomocí čichu. Úkol nebyl lehký, ve skleničkách byl parfém, česnek, skořice, mandarinka a páchnoucí ponožka.
2. Zapamatování věcí. Pod šátkem bylo ukryto 11 drobných věcí (např. kancelářská sponka, hodinky, skořápka od oříšku, sirka...). Děti měly na zapamatování 1 minutu a vyjmenovat názvy věcí za 3 minuty. Tato hra je dobrá pro postřeh a trénování paměti.
3. Hádanky. Na stole bylo rozmístěno pět ruliček papíru. V každé ruličce byla ukryta jedna hádanka (např. jede kočí, má sto očí, do každého něco strčí). Děti si mohly vytáhnout těžkou i lehkou hádanku a na zodpovězení otázky měly maximálně 5 minut. Hádanky jsou výborné na rozvoj myšlení.

4. Odhalování obrázku. Obrázek ledního medvěda byl rozstříhán na čtverce v čtvercovém poli. Děti podle souřadnic odhalovaly obrázek. Závodilo se, kdo odkryje nejméně polí. Toto cvičení zaměstnává fantazii.
5. Puzzle. Za tři minuty měly děti složit obrázek země Naha. Skládání puzzle je dobré na trénování trpělivosti.

Družstvo s nejmenším počtem bodů se rozdělilo do zbývajících družstev. Některé děti byly smutné, ale vzápětí je rozveselila další výtvarná aktivita.

Štěstí

Krátká motivační scénka: skřítkové mají své bohy, kteří skřítkům občas nechají zprávu nebo sešlou z nebe nějaký dar. V tom příběhne Plivník a nese v ruce dopis a čtyři velké kapky s papíru. Děti si přečtou zprávu a zjistí, že bohové chtějí vytvořit pro bohyni Štěstí dar. Přáli by si nějaký symbol, který by představoval Štěstí.

Každá skupinka pomalovala svou kapku technikou cákání a ťupkování štětcem. Kapka byla dostatečně velká, aby se mohlo projevit každé dítě ve skupince. Jedna skupinka zakomponovala i kousek mašle a slupku od mandarinky. Po nabarvení kapek děti přemýšlely o symbolu. Ze čtyř kapek napadlo děti slepit čtyřlístek. Bohové byli spokojeni a bohyně jim přišla popřát hodně štěstí na přemožení zlého Frosta.

Radost

Motivace: skřítkové poskakují, nahlas se smějí, tancují a mají na zádech přilepeny veselé, legrační obrázky. Děti měly poznat, o jakou emoci jde a to bez pomoci skřítků. Skřítkové mohli jen říkat ano, ne. Za chvíli děti poznaly radost, proto jsme je požádali o namalování nějakého veselého obrázku. Nebo situaci, při které měly radost a byly veselé.

Malovalo se pastelkami na malé čtvrtky formátu A4, nemusely se dodržovat skupinky. V této výtvarné části se angažovali hlavně „zlobiví“ kluci. Myslím, že děti nabudila výborná motivace podbarvená hudbou od Boba McFerrina Don't worry be happy. Všechny obrázky jsme potom nalepili na sloupky v jídelně.

Améba

Motivace: Přišly zvěsti o tom, že zlý Frost se pohybuje kolem nás a už ví o dětech, které chtějí pomoci skřítkům. Jelikož skřítkové chtějí, aby děti Frosta porazily, musí trénovat.

Skřítkové postavili opičí dráhu: velkou lepenkovou krabici, lavičku, regál na aktovky a 2 židle. Každá skupinka musela být pevně spojena a překonat celou trasu. Nesměly se však držet za ruce. Děti se mohly pouze tisknout rameny a zády. Zdolaný čas se stopoval a ta nejpomalejší skupina se opět rozdělila do ostatních skupin. Občas proběhl po venku ohavný Frost, aby vyděsil děti a připomenul jim nesnadný boj.

Tato hra je výborná na odbourání ostychu ve skupině, kooperaci všech zúčastněných a domluvu mezi dětmi. V této hře je jasně vidět, které dítě vede skupinu a které je pasivní. Pro větší zážitek jsme ztížili hru o to, že děti nesměly vydat žádnou hlásku, a když promluvily, musely se vrátit zpět na start. Tuto hru lze obměňovat podle šikovnosti a věku dětí. Můžeme například jen jedno dítě nechat bez zavázaných očí a ostatním zavázat oči.

Po dvou kolech jsme sečetli časy. Družstvo, které mělo nejdelší čas se rozdělilo mezi ostatní družstva. Takže jsme měli tři družstva a mohli jsme jít na oběd.

Oběd

Během oběda děti řešily, jak přemohou Frosta. Ty větší si lámaly hlavu, kdo byl Frost? Po obědě následoval polední klid. Domluvili jsme se, že se sejdeme v 13.30 hodin před domovem a budeme pokračovat venku do 15.00 hod.

Hledání many

Motivace: Gnóm viděl z nebe spadnout 3 zázračné lahvičky. Mezi tím, co byl polední klid. Ale neviděl, kam přesně lahvičky spadly. Odvedl nás na místo, kde asi tyto lahvičky mohly být. Tak a hledání mohlo začít.

Děti chvíli hledaly kolem. Některé děti si držely skupinku a některé hledaly sami. Stala se však ZRADA! Frost jednu manu našel dříve. Viděli jsme ho v dálce za hřištěm, jak jednu manu rozlévá po sněhu. Děti se rozběhly za ním. Strhl se sněhový boj! Tato bitva nebyla plánovaná, Frost se měl jen mihnout v dáli. Skupinka chlapců bombardovala Frostáka. Frost neměl šanci, ani jeho dlouhé ruce mu nepomohly. Zlý Frost prchal pryč, ale křičel: „Já se vrátím!“. Mezi tím některé dívky objevily zbývající dvě lahvičky s manou.

Přirozená zvědavost dětí zapříčinila, že hned ochutnávaly tyto tekutiny. Už se nerozdělovaly na skupinky, ale ochutnávaly všichni dohromady v kroužku. Nyní jsme dosáhli vytyčeného cíle, aby si děti uvědomily, že vzájemnou spoluprací nejvíce zvládnou. Od této doby už nebylo potřeba dodržovat skupinky.

Příprava: tři lahvičky s barevnými tekutinami. My jsme zvolili vodu se šťávou obarvenou potravinářskými barvivy.

Akční malba

Na tuto aktivitu není potřeba vymýšlet složitou motivaci. Pro děti bylo motivací už jen to, že jsme je dovedli na místo, kde byly připravené stoly, které byly polepené velkými formáty bílého papíru (A1). V kbelíku jsme měli připravené igelitové sáčky naplněné barvou. Stačilo jen vyznačit startovní čáru, odkud se hází a děti se do této aktivity vrhly plné nadšení.

V této aktivitě jsem chtěla docílit vybití agrese. Při házení sáčků děti měly zakřičet. Měly si představit nějakou svoji negativní vlastnost, vložit ji do té barvy a mrštit ji na bílou čtvrtku. Nemusely nic říkat nahlas, stačilo, když na ni pomyslely. Mohly si při tom výkřiku i představit osobu, která jim ublížila a zbavit se tohoto pocitu, pomocí rozprsknuté barvy na formát. My skřítkové jsme si představovali lakotu, žárlivost, lenost a Frosta.

Tato aktivita děti velmi bavila. Stačilo se rozpřáhnout a PRÁSK! A umělecké dílo bylo na světě. Děti byly báječné. Zapojily se úplně všichni. Aplausem byly odměněny ti, kterým se barva rozprskla po papíře.

Na tuto aktivitu je potřeba se připravit den předem. Použili jsme temperové barvy a vodu. Barvy je potřeba dostatečně rozmíchat, aby byly dostatečně husté a krycí.

Pozor při plnění sáčků. Když je v sáčku vzduch, barva se pořádně nerozprskne na formát. Do sáčku stačí minimum barvy. Některé sáčky mohou být naplněny více a některé méně. Měli bychom mít také připravený dostatek velkých formátů, jelikož když je na formátu velké množství barev, vznikne jen hnědý povrch a barvy nevyniknou svou barevností.

Láska

Zde jsme použili jako motivaci scénu se střešní taškou z filmu *At' žijí duchové*. Kde Leontýnce někdo poradí, že jestli ji má rád, tak jí vezme třeba tašku. Děti potom měly uhádnout o jakou emoci jde.

Když děti uhodly, že scénka pojednává o lásce, dostaly dva formáty A1, výstřižky z novin, časopisy a lepidla.

Děti listovaly v novinách a hledaly obrázky, které jim připomínají lásku. Během listování je napadaly senzační myšlenky. Dospěly k názoru, že lásku můžeme cítit úplně ke všemu, třeba i ke špíně. Zaujal mě postoj jedné dívky, když nesla obrázek papeže Jana Pavla II., se slovy: láska k bohu. Na obrázcích převládali milenci, mladí šťastní lidé a matky s dětmi...

Při této aktivitě jídelna zavládla zvláštní „tichou“ atmosférou. Děti byly zamyšlené a přemýšlely o lásce. Možná vzpomínaly na své rodiny, s kterými nemohou být.

Jsme na jedné lodi

Skřítkové zjistili slabinu Frosta. Nemá rád, když se lidi a skřítkové mají rádi a spolupracují, proto se je snaží všemožně rozehnat a poštvat proti sobě. Každý máme v sobě světlo, které můžeme rozdávat. A toto světlo je nejsilnější na ostrově Lásky. Proto se tam musíme všichni dopravit na jedné lodi a osvítit společně Frosta. Jen takto můžeme zastavit ničení země Naha.

Nastala chvíle, kdy se děti utkají v závěrečném boji proti strašlivému ledovému Frostáku. Jejich domeček, kam na ně ledový muž nemůže je loď, kterou si postaví ze židlí. Jedna židle je jedno místo pro pasažéra. Problém je v tom, že děti na lodi musí být absolutně zticha, nebo jim zlý Frost za každý zvuk odebere jednu židli.

Úkolem dětí je, dostat se přes moře na ostrov (stůl). Na ostrově musí děti vzít do ruky zázračný červený paprsek a osvětit Frosta. Tím, že ho osvětlí, Frost zmizí.

V této hře mě děti překvapily, tím že dodržely pravidla, dostaly se na ostrov a osvětlily Frosta. Myslíme, že to bylo proto, že v této hře byl postih za nedodržení pravidel (odebrání židle). Děti si toto uvědomily po pár odebraných židlích a potom bylo v jídelně až neuvěřitelné ticho. Potěšilo nás chování jedné dívky, která se vrátila z ostrova a pomohla těm, kteří uvízli na lodi. Jelikož jim Frost vzal židli, která spojovala loď s ostrovem.

Dětem se tato hra velice líbila, tak jsme si ji ještě několikrát zahráli, tentokrát už bez Frosta...

Svačina

Po svačině se vrátilo už jen pár dětí, protože některé děti nachytaly tety, jak kouří za domovem. Jako výchovné opatření dostaly za úkol odhazovat sníh. Museli jsme improvizovat.

Vymodelování ochránce

Motivace: skřítkové dětem velmi děkovali, ale přece pro ně měli ještě jednu prosbu. Potřebovali od dětí vymodelovat ochránce země Naha, který by skřítky ochránil před zlými silami. Děti souhlasily.

Sedli jsme si všichni do kroužku, každý dostal kousek hlíny. A z té hlíny každý vymodeloval nějakou část těla. Poté se všechny tyto kousky těl spojily v jedno tělo – skřítkčího Golema, který bude ochraňovat celou zemi Naha.

Nebezpečí je zažehnáno. Frost se už nevrátí, můžeme se radovat. Toto bylo heslo, které se neslo školní jídelnou...

Společně jsme si všichni zatancovali a zařádili.

Závěr

Ted' když se zpětně díváme na celý projekt, myslíme, že se uskutečnil podle našich představ. Dětem se také líbil. Poznali jsme to podle odezvy, která byla pozitivní.

Náš hlavní cíl, který jsme si stanovili před celou akcí se splnil. Dosáhli jsme toho, že v konečné fázi děti pracovaly společně a nevládla mezi nimi nijak velká rivalita. Nemuseli jsme je nijak tlačit ani donucovat. Protože ve chvíli ohrožení se děti spojily a bojovaly společně proti Frostovi. Myslíme, že jsme splnili i vedlejší cíle a to užít si den plný legrace, her a tvoření.

Avšak několik chybiček zde bylo. První problém byl hned na začátku, kdy jsme po snídani rozdělovali děti do skupin. Po opětovém rozboru programu, myslím, že by bylo lepší hned po snídani rozdat dětem formáty, barvy a nechat je malovat. A pak je teprve rozdělit do skupin.

Další poznatek, který nám tato akce přinesla: příští projekt bude pro určitou věkovou skupinu. Protože vymyslet program pro 5-ti leté a 15-ti leté děti dohromady je velmi těžké náročné. Ale jsme přesvědčeni, že tento úkol jsme zvládli dobře.

A největším přínosem tohoto projektu je pro nás zkušenost s organizováním lidí. Ted' už víme, že organizátor akce, by se neměl podílet na motivačních scénkách, ani by neměl mít nějakou výraznou hereckou, motivační roli při programu. Úkol organizátora je dobrý chod celého projektu. Musí komunikovat se zaměstnanci zařízení a zároveň s dobrovolníky, kteří se starají o realizaci programu. Jeho dalším úkolem je načasovanost a provázanost celého projektu. Často je nucen přebíhat z místnosti do místnosti a vyjednávat podmínky určitých částí akce. Zvláště v tak provázaném projektu jako byl tento.

Celé skřítkování v nás zanechalo hluboké zážitky a zkušenosti. Děti se celý den bavily a neudělaly žádný velký přestupek, až na to kouření. Myslím, že tato akce v dětech zanechala úctu k sobě a k druhým. Také myšlenku spolupráce jsme si odnesli do dalších dnů.

Pro úspěch této akce, jsme realizovali ještě jeden projekt, který se orientoval na ekologii a zážitek. Konal se v roce 2010 v červnu.

Velmi rádi budeme pro tyto děti pořádat další zážitky prostřednictvím zábavných, výtvarných a pohybových projektů...

Seznam použité literatury:

- CIKÁNOVÁ, K. *Malujte s námi*. Praha: 1993. ISBN 80-85277-84-0.
- KOHLOVÁ, M. *200 výtvarných činností*. Praha: Portál, 2009. ISBN 80-85282-90-9
- MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. 2.vyd. Slon 1999. ISBN 80-85850-76-1.
- MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. 1.vyd. Praha: Slon, 1995. ISBN 80-85850-08-7.
- MAREK, D.; KANTOR, T. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*, 2.upravené vyd. Brno: Barrister & Principal, 2009. ISBN 978-80-87029-56-5.
- MŮHLPACHR, P. *Vývoj ústavní péče*. Masarykova universita Brno, 2001. ISBN 80-210-2512-3.
- NEUMAN, J. *Dobrodružné hry v tělocvičně*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-555-5.
- PANZER, A. P. *Moudrost v lásce*. Praha: CEVAP, 2005. ISBN 80-86963-00-4.
- READ, H. *Výchova uměním*. Praha: Odeon, 1967. ISBN 01-521-67.
- ROESELOVÁ, V. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: SARA, 1995. ISBN 80-238-3744-3.
- ROESELOVÁ, V. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: SARA, 1997. ISBN 80-902267-2-8.
- VESELÁ, J. *Jak ve volném čase?* Hradec Králové: GAUDEAMUS, 1997. ISBN 80-7041-146-5.
- Vnitřní řád, Dětský domov Senožaty

Přílohy:

I. Gnóm, Plivník, Šotek a Diblík

II. Skřítčí snídaně

Děti hodovaly, až měly „boule za ušima“

Motivace na rozdělení do skupin

Malování pohody po snídani

III. Stanoviště: poznávání vůní

Zapamatování si předmětů

Hádání hádanek

Odkrývání obrázku

IV. Čtení dopisu od Bohů

Vyrábění symbolu štěstí

V. Motivační scénka na výtvarnou aktivitu radost

Ztvárnění radosti

VI. Pohybová hra Améba

VII. Hledání many

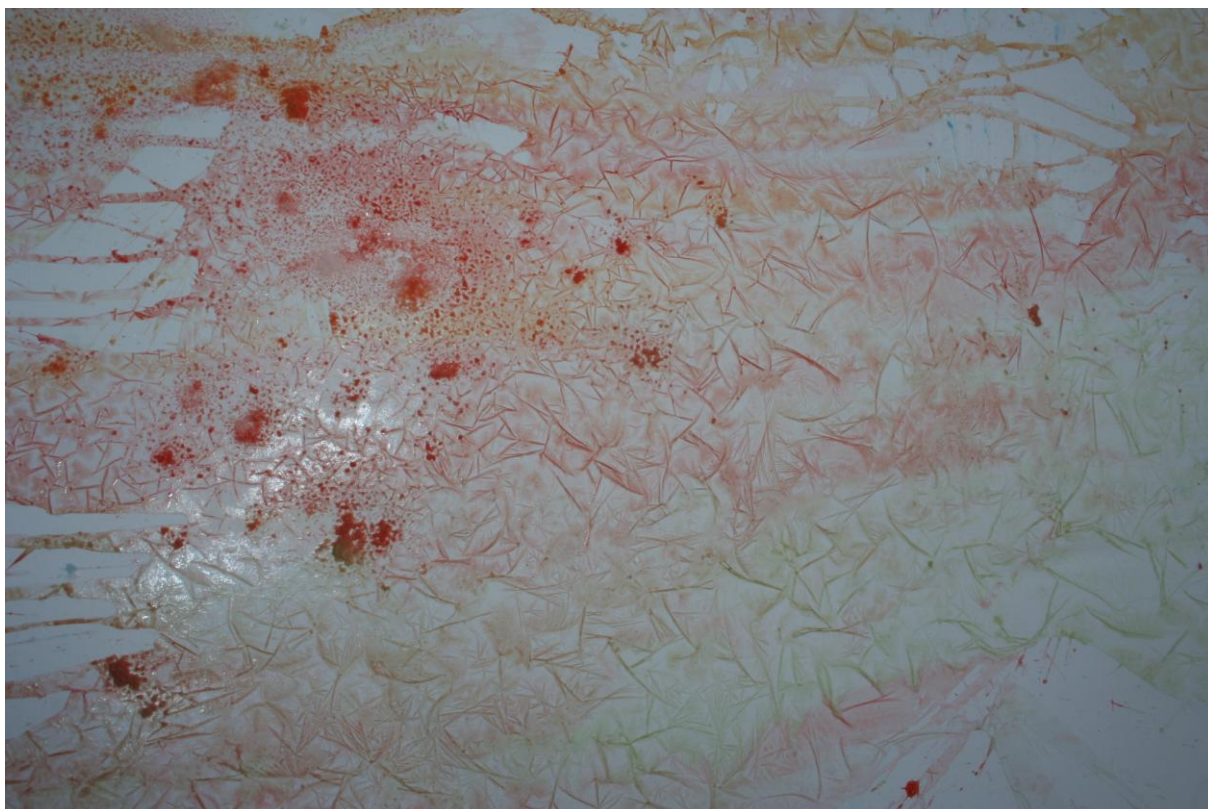

VIII. Akční malba

Mráz vytvořil na voskové čtvrtce neuvěřitelné obrazy

IX. Tvoření koláže na téma láska

X. Pohybová hra Loď

Frost

XI. Modelování ochránce

Ochránce skřítků

Loučení se skřítky tancem...

Abstrakt

MATLACHOVÁ, P. Volnočasový výtvarný projekt s mezioborovým přesahem do prosociální výchovy. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská universita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce I. Kovářová.

Klíčová slova: spolupráce, tvořivost, volný čas, výtvarný projev, umění, zážitek, pohyb.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické.

Teoretická část popisuje historii ústavní výchovy a charakteristiku Dětského domova Senožaty dle vnitřního řádu této organizace. Dále se zabývá popsáním projektu a výtvarného projektu. Tato část práce čerpá z odborné literatury a využívá teoretických poznatků o této problematice.

V praktické části se věnujeme samotnému výtvarnému projektu. Projekt směřuje do prosociální sféry. Byl zaměřen na stmelení dětí a jejich výtvarný projev.

Abstract

MATLACHOVÁ, P. Free time art project with interdisciplinary interference into prosocial education. České Budějovice 2011. Bachelor project. University of south bohemia in České Budějovice. Theological faculty. Department of Education. Supervisor I. Kovářová.

Key words: cooperation (teamwork), creativity, free time, visual manifestation, art, experience, activity.

My bachelor's project is divided into two parts, theoretical and practical.

The theoretical part describe the history of constitutional education and profile of children gen home according to internal system of this organization. The next is description of project and art project. This part draws from specialized literature and use the theoretic knowledge of this problem.

The practical part is dedicated to art project which polarite into profesional sphere. It is oriented to unite children and their art manifestation.